

PRITARTA
Šiaulių rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 15 d. potvarkiu Nr.M-550

PATVIRTINTA
Šiaulių r. Kairių lopšelio-darželio „Spindulėlis“ direktoriaus
2025 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. IV-56

ŠIAULIŲ R. KAIRIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „SPINDULĖLIS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„SPINDULIUKAS“

Kairiai
2025 m.

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Šiaulių r. Kairių lopšelio-darželio „Spindulėlis“ (toliau – lopšelis-darželis) ikimokyklinio ugdymo programa „Spinduliukas“ (toliau – Programa) apibrėžia ikimokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius, Programos įgyvendinimo prielaidas ir būdus, ugdymo(si) turinio gaires, vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimą. Atsižvelgta į lopšelių-darželių lankančių vaikų ypatumus, poreikius ir galimybes, tėvų (globėjų) lūkesčius, regiono ir lopšelio-darželio savitumą. Programa grindžiama visapusiško ugdymo(si) idėjomis, žaidimu ir patirtine veikla, universalus dizaino mokymuisi prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys. Programa padeda mokytojui kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo(si) sąlygas, individualizuoti ugdymo(si) turinį.

1.1. Švietimo teikėjo duomenys

Šiaulių r. Kairių lopšelis-darželis „Spindulėlis“

Lopšelio-darželio tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla

Mokymo kalba – lietuvių

Adresas, pašto indeksas: Salduvės g. 16, Kairiai, LT-80114 Šiaulių rajonas

Telefonas: +370 41 374 242

El. pašto adresas: kairiudarzelis@gmail.com

Internetinė svetainė: www.kairiudarzelis.lt

Mokyklos savininkas: Šiaulių rajono savivaldybė, įstaigos kodas 188726051, adresas: Vilniaus g. 263, LT-76337 Šiauliai.
Šiaulių rajono savivaldybė teises ir pareigas įgyvendina per Šiaulių rajono savivaldybės tarybą.

1.2. Dokumentai, kuriais grindžiama ikimokyklinio ugdymo programa

- ❖ „Ikimokyklinio ugdymo programos gairės“ patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023-09-04 įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“.
- ❖ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
- ❖ Geros mokyklos koncepcija.
- ❖ Universalus dizaino mokymuisi gairės.
- ❖ Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.

1.3. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Lopšelio-darželio ugdymo turinio pagrindą sudaro konstruktyvizmo (J. Pjaget) filosofijos idėjos: žaidimas vertinamas kaip natūraliausia vaiko būseną, padedanti jo specifinei psichofizinei raidai ir akcentuojamas kaip pagrindinis ugdymo metodas. Programoje išryškinamos J. Pježė idėjos, jog vaikas pats atranda, sužino stebėdamas, eksperimentuodamas, tirdamas, bandydamas, kurdamas. Akcentuojame aktyvų vaiko vaidmenį kuriant savo žinias ir pasaulio suvokimą t. y. vaikas per patirtį įgyja išmokimą.

Sėkmingai vaikų raidai ir ugdymui(si) kuriame dinamišką aplinką, kuri apima ne tik tėvus, bendraamžius, mokytojus, bet ir platesnį kultūrinį kontekstą (tėvų darbovietės, sodybos, kultūros objektai, edukacinės erdvės, gamtinė aplinka ir panašiai). Ugdymas(is) remiasi supratimu, kad žinios įgyjamos per procesą, o procesas kuriamas per sąveikas, todėl būtinos nuolatinės sąveikos su tėvais, mokytojais, bendruomene per kolegialų bendravimą ir bendradarbiavimą (bendros veiklos, susitikimai, projektai, renginiai ir panašiai).

Lopšelyje-darželyje pripažįstame prigimtinius kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumus, užtikriname visavertę įtrauktį kokybiškai įgyvendindami esmines ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptis. Taikydami universalus dizaino mokymuisi prieigą vadovaujamės esminėmis nuostatomis: vaikų įvairovė yra natūralus reiškiny, ji yra nuspėjama, mokymosi barjerai yra ugdymo aplinkoje. Ugdymo(si) procesą praturtiname priemonėmis, ugdymo(si) būdais, kitomis laikinomis paramos priemonėmis, sudarant bebarjerę ugdymo(si) aplinką, kurią kuria mokytojai, specialistai, aptarnaujantis personalas, vadovai.

1.4. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Lopšelio-darželio bendruomenės įsitikinimu esminis akcentas – vaikų kultūros pripažinimas, nes vaikiškumas yra vertybė, kuria remiantis vaikams netaikomi suaugusiems būdingi elgesio standartai, o kuriamos sąlygos vaikų saviraiškai ir vaikiškam elgesiui plėtotis. Lopšelio-darželio vizija ir yra: vaikas – asmenybė ir vertybė, darbuotojas – profesionalas, pasirengęs kaitai, šeima – partnerė. Sėkmingos lopšelio-darželio vizijos siekiamybė grįsta Lopšelio-darželio bendruomenės požiūriu į vaiką, kiekvieną bendruomenės narį ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- ❖ **vaiko orumas** – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- ❖ **vaiko gerovė** – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- ❖ **saviraiškos laisvė** – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- ❖ **lygiavertis dalyvavimas** – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- ❖ **lygiateisiškumas ir teisingumas** – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms lopšelyje-darželyje ir už jos ribų;
- ❖ **pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei** – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;
- ❖ **bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas** – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- ❖ **kultūrinis tapatumas** – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją bei pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą;
- ❖ **tobulėjimas** – pranokti ankstesnįjį save;
- ❖ **pasitikėjimas** – tai pasidalytosios lyderystės įgalinimas, skatinant bendruomenės iniciatyvas.

1.5. Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelyje-darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, įvairių poreikių vaikai. Vaikų poreikiai tenkinami, taikant įtraukties principą. Bendrojo ugdymo grupėse pagal ikimokyklinio ugdymo(si) programas integruotai ugdomi vaikai, turintys nedidelių, vidutinių, didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Vaikų poreikiams tenkinti grupėse įrengtos nusiraminimo erdvės, naudojami streso ir nerimo malšinimo rinkiniai, garsą slopinančios ausinės, jutiminiai kūno apdangalai, bendravimo paveikslėliai, pagal poreikį pritaikoma aplinka. Mokytojui padeda švietimo pagalbos specialistai, mokytojo ir mokinio padėjėjai. Vaikams, turintiems Švietimo pagalbos tarnybos rekomendacijas, specialistų komanda (grupės mokytojai, mokytojo, mokinio padėjėjai, logopedas) rengia pagalbos vaikui planus, pritaikytas ikimokyklinio ugdymo(si) programas, adaptuojant Programos „Spinduliukas“ turinį.

Lopšelyje-darželyje tenkinamas vaikų saviraiškos poreikis. Vyksta muzikos užsiėmimai. Ugdytiniams sudaromo sąlygos buvimo lopšelyje-darželyje metu lankyti papildomus užsiėmimus (šokių, meninės raiškos, sporto ir panašiai). Tenkinant vaikų aktyvaus judėjimo poreikį vyksta fizinio ugdymo užsiėmimai. Didelis dėmesys skiriamas vaikų ugdomosios veiklos tęstinumui lauke. Pažinimo poreikis tenkinamas kuriant lauko ir vidaus edukacines aplinkas. Aplinka kuriama atsižvelgiant į pažinimo motyvacijos stiprinimą, praturtinta šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis.

Lopšelyje-darželyje vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepantys, siūlantys ir taip dalyvaujantys su jų

ugdymo(s)i susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, įsiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento „čia ir dabar“ poreikius ir jais grįsti ugdymo(si) procesą.

1.6. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Vienas iš svarbiausių sėkmingos ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos garantų – tai glaudus lopšelio-darželio darbuotojų ir ugdytinių tėvų (globėjų) bendradarbiavimas. Dauguma tėvų pirmenybę teikia visapusiškam vaiko ugdymui, t. y. kad jie įgytų jų tolesnei raidai būtinų gebėjimų.

Lopšelyje-darželyje tėvai (globėjai) pripažįstami tiesioginiais ugdymo(si) proceso dalyviais, drauge su lopšeliu-darželiu sprendžiantys vaiko ugdymo(si) turinio, rezultatų vertinimo, ugdomosios aplinkos kūrimo, tradicijų puoselėjimo, vaikų sveikatos stiprinimo klausimus, aktyviai dalyvaujantys renginiuose, projektuose. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių tenkinimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius. Bendrystė su šeima grindžiama abipusiu supratimu, atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu.

Ugdymo kokybei užtikrinti nuolat atnaujinamas socialinių partnerių tinklas. Įgyvendinami tarpinstituciniai projektai, organizuojami etnokultūriniai, edukaciniai, švietėjiški renginiai, pažintinės išvykos, susitikimai su žmonėmis, vykdoma gerosios darbo patirties idėjų sklaida.

Lopšelis-darželis atviras tėvams, kolegoms, studentams, socialiniams partneriams, kurie visuomet laukiami grupėse, kasdieninėse vaikų veiklose, šventėse, sportinėse veiklose bei išvykose.

Bendravimui naudojame susitikimus, individualius pokalbius, atvirų durų dienas, elektroninį dienyną, elektroninį pašta, socialinį tinklą *Facebook* ir pan.

1.7. Regiono ir lopšelio-darželio savitumas

Lopšelis-darželis yra palankioje geografinėje padėtyje t. y. Kairių miestelio centre ir netoli Šiaulių miesto, todėl ugdytiniai gali lankyti ne tik Kairių miestelyje, bet ir Šiaulių mieste esančias reikšmingas vietas. Kairių miestelyje yra pušynas, ežeras, upelis, seniūnijos parkelis su lauko muzikos instrumentais, aikštė renginiams, bažnyčia, mokykla, sporto aikštynas, biblioteka, kultūros namai, medicinos punktas, privatus muziejus „Ramunynas“, mini zoologijos ūkis, žaidimų aikštelė mažiesiems, įvairūs valstybės saugomi paveldo objektai, įvairios įstaigos, įmonės, parduotuvės, sodybos. Šiaulių mieste vaikai lankosi sporto mokyklose, muziejuose, viešojoje bibliotekoje, teatre, prie Talšos ežero ir kituose edukaciniuose objektuose. Šios aplinkos suteikia vaikams praktinių įgūdžių, realios patirties, ugdo vaikų kūrybiškumą ir smalsumą, skatina fizinį aktyvumą, moko bendrauti su įvairiais, skirtingo amžiaus, kultūros, profesijos žmonėmis. Supanti gamta vaikams padeda geriau suprasti ekologijos principus, gamtos apsaugos svarbą ir savo vaidmenį aplinkos išsaugojime. Turime daug tyrinėjimo galimybių suteikiančią kiemą, todėl daug laiko praleidžiame gryname ore. Lauko aplinkos apsodintos medžiais, vaismedžiais, vaiskrūmiais, įvairiomis gėlėmis. Kieme įrengtos įvairios tikslingos, funkcionalios edukacinės erdvės, kuriose kūrybiškai plėtojamos visos ugdytinių kompetencijos, realizuojamos lauko pedagogikos idėjos.

Lopšelyje-darželyje ugdymo(si) procesas vyksta ne tik grupių patalpose, bet ir aktų, sporto salėse, koridoriuose, laiptinėse, lopšelio-darželio lauko ir kitose vidaus bei išorės erdvėse. Sukurta, kuriama ir nuolat plėtojama stimuliuojanti, sveika ir saugi, skatinanti žaidimą, patyriminę veiklą, aktyvų judėjimą ir įtrauktį

vidaus ir lauko aplinka. Ugdymas(is) vyksta integruojant ugdomosios veiklos moderavimą klausimais, įkūnytąjį mokymąsi, naratyvų žaidimą, STEAM ugdymą, lauko pedagogiką, lėtąjį ir patirtinį ugdymąsi. Į ugdymo(si) procesą integruojama įvairi tikslinga, į vaikų poreikius orientuota projektinė veikla (grupių, regiono, nacionaliniai, „Erasmus+“, „eTwinning“ projektai). Palaikomi ir plečiami ryšiai su rajono, šalies ir užsienio šalių ikimokyklinėmis įstaigomis.

Jau du dešimtmečius lopšelio-darželio bendruomenė sėkmingai įgyvendina sveikatos stiprinimo ugdymo(si) kryptį bei priklauso Lietuvos Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklui, o nuo 2012 m. lopšelis-darželis yra Lietuvos tautinio olimpinio komiteto vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo projekto „Olimpinė karta“ dalyvis. Todėl kiekvieno vaiko lankančio mūsų įstaigą gyvenimo patirtis praplečiama sveikos gyvensenos nuostatomis, žiniomis ir gebėjimais. Lopšelyje-darželyje dirba Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistas, kuris veda edukacinius užsiėmimus vaikams, informuoja ir konsultuoja darbuotojus, ugdytinių tėvus (globėjus) vaikų sveikatos stiprinimo ir saugojimo, sveikos gyvensenos klausimais, vykdo prevencines priemones.

Lopšelyje-darželyje puoselėjamos įstaigos, etninės kultūros tradicijos, kartu su vietos bendruomene lopšelis-darželis kuriamas kaip vietos bendruomenės edukacinis kultūros židinys. Turtingos, įsimenančios, prasmingos, auginančios patirties įgauname puoselėdami bendruomeniškumą su įvairiomis švietimo, kultūros įstaigomis, verslo įmonėmis, asociacijomis ir bendruomenėmis.

Lopšelyje-darželyje dirba kompetentingi, nuolat besimokantys, tobulinantys savo kvalifikaciją, kompetencijas, atitinkančias šiuolaikišką ugdymosi sampratą, ikimokyklinio ugdymo mokytojai, pagalbos vaikui specialistai, meninio ir fizinio ugdymo mokytojai, mokytojų ir mokinio padėjėjai. Ugdytojai nuolat domisi kintančia aplinka ir reaguoja į pokyčius, naudoja įvairius ugdymo(si) metodus ir formas, apmąsto ir įsivertina savo veiklą, mokosi su kitais ir iš kitų, dalyvauja tarptautiniuose ir šalies projektuose bei programose, skleidžia darbo patirtį rajone, šalyje ir užsienyje.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

❖ **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį.

❖ **Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

❖ **Žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

❖ **Įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

❖ **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdinei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

❖ **Integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

❖ **Vaiko ir mokytojo bendros veiklos ir bendrakūrėjų principas.** Vaikas ir mokytojas yra lygiaverčiai ikimokyklinio ugdymo(si) proceso kūrėjai. Bendrą aplinkų, sąveikų, prasmų kūrimą užtikrina įsiklausymas į vaikų nuomonę, vaikų poreikių, interesų, iniciatyvų palaikymas, vaikų įtraukimas į sprendimų priėmimą ir glaudus dialogiškas bendravimas.

❖ **Šeimos ir lopšelio-darželio partnerystės principas.** Lopšelis-darželis ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir lopšelio-darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

❖ **Sociakultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

❖ **Reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Emocinis reagavimas, apmąstymas, aptarimas, grįžtamasis ryšys yra vaiko ūgties ir ugdymo(si) tobulinimo procesai. Su vaikais jiems prieinamais būdais reflektuojama nuolat, veiklos metu ir po jos. Mokytojai apmąsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

❖ **Kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Programos tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Programos tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

❖ atpažinti kiekvieno vaiko prigimtines galias bei ugdymo(si) poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;

❖ į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame visuminiame ugdymo(si) procese tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamas pedagogines strategijas, ugdymo(si) priemones, taip sukuriant lanksčią ir ugdymą(si) stimuliuojančią ugdymo(si) aplinką ir kontekstus;

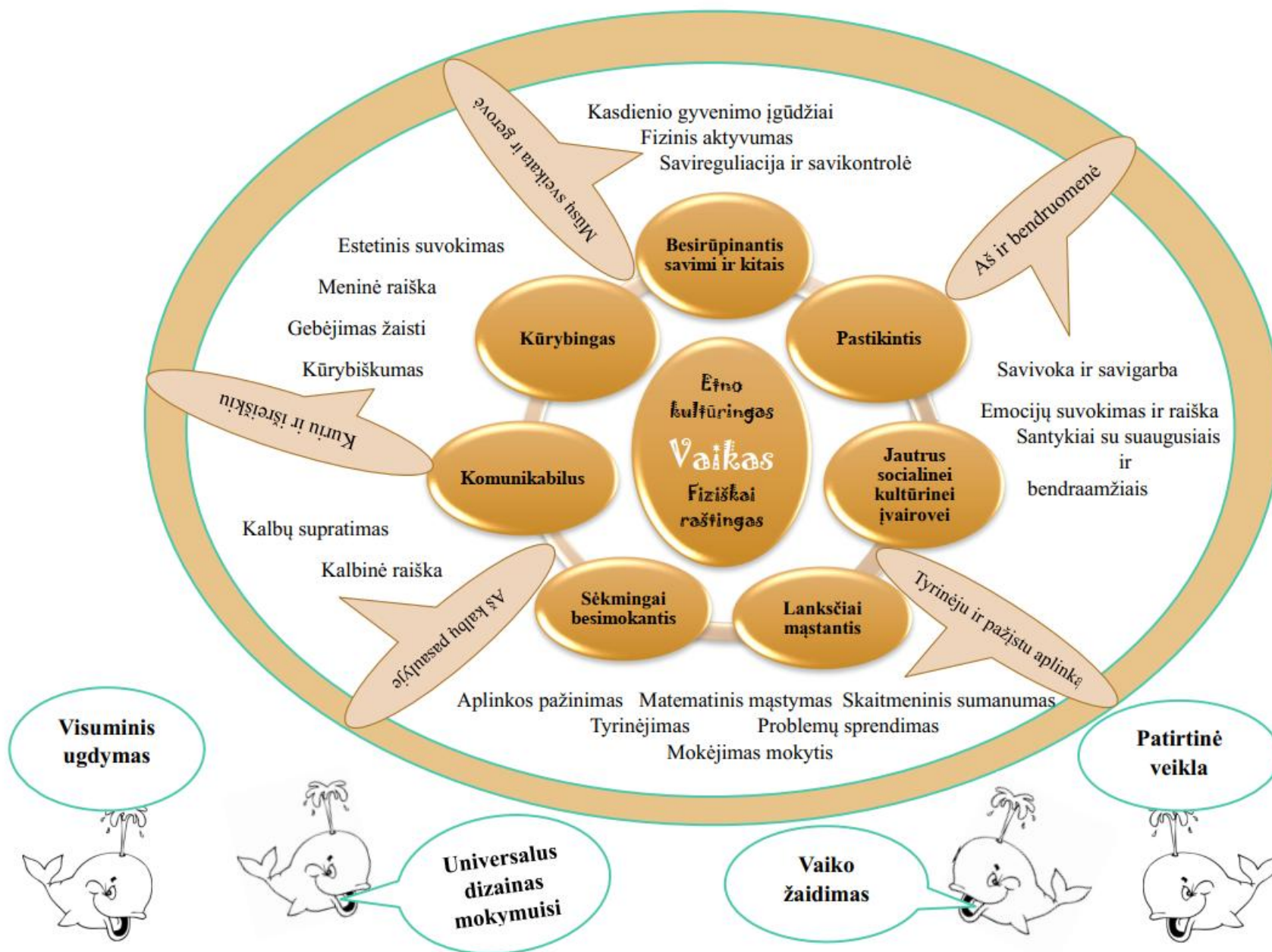
❖ organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą lopšelyje-darželyje kaip neatsiejamą ugdymo(si) dalį;

- ❖ taikyti universalaus dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą;
- ❖ taikyti judraus ugdymo(si) ir tyrinėjimą skatinančius kontekstus, siekiant suteikti vaikams pasimėgavimo ugdymo(si) procesu jausmą, palengvinti ugdymo(si) procesą bei sėkmingai įtraukti visus vaikus į veiklą;
- ❖ siekiant užtikrinti sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymo(si) procesą, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais);
- ❖ plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir kitais švietimo paslaugų teikėjais bei socialiniais partneriais.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra pasiektas tikslas, įgyvendinti uždaviniai bei vaikų nuosekliai įgyjami ir plėtojami jų pasiekimai. Įgyvendinant Programos tikslą, siekiame vaiko, kuris būtų pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, sėkmingai besimokantis. Ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Vaiko galių siekiame per 18 pasiekimų sričių, penkiose ugdymo(si) srityse: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimus grupuojame į stambesnius blokus pagal ugdymo(si) sritis bei siejame su vaiko galiomis. Apjungdami pasiekimų sritis į blokus taip pat atsižvelgiame į lopšelio-darželio ypatumus, prioretizuojame ugdymo kryptį ir atvaizduojame lopšelio-darželio konceptualaus ugdymosi modelyje.

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Lopšelyje-darželyje ugdymo(si) turinio pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizaino mokymui(si) prieiga, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla. *Visuminis ugdymas(is)* yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi. *Universalus dizainas mokymuisi (UDM)* yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys. *Vaikų žaidimas* yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. *Patirtinės veiklos* yra vaiko ugdymasis judant, pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Ugdymosi turinys pritaikomas ir pasirenkamas taip, kad būtų prasmingas ugdytiniui, atitiktų jo poreikius, polinkius ir dalyvavimo kasdienėje veikloje galimybes, orientuotas į vaikų įvairovę ir skirtingus ugdymosi poreikius nukreiptą ugdymą(si), užtikrinant kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę ir gerovę. Atsakomybę pasirinkti, kūrybiškai, lanksčiai taikyti ugdymo(si) turinį, aplinkas, metodus, būdus ir formas pasidalina mokytojas ir vaikas, kur mokytojas yra kaip savo darbo profesionalas, o vaikas – savo poreikių, galių ir patirčių ekspertas.

Mokytojas skatina vaikų įsitraukimą spontaniškai tyrinėti, eksperimentuoti ir išbandyti žaislus, priemones bei įvairias medžiagas, sukuriant asmeninio pasirinkimo galimybes. Jis stebi vaikų pastangas ir pozityviai reaguoja į jų veiklos procesą, padėdamas jiems tęsti ir įgyvendinti savo idėjas. Mokytojo jautrus, palaikantis ir susidomėjimą išreiškiantis grįžtamasis ryšys padeda vaikams giliau suprasti savo veiklos raišką, vertinti savo ir kitų veiklą, bei atrasti pirmenybę tam tikroms raiškos sritims ir formoms. Be to, mokytojas skatina vaikų žaislingumą, kritinį mąstymą ir socialinį bendravimą, kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas bei stiprinant įgūdžius. Kuriant ugdymo(si) kontekstus, siekiama sukurti aplinkas, kurios skatintų vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą. Šie kontekstai apima lopšelio-darželio vidaus ir lauko aplinkas bei vietas už lopšelio-darželio ribų, kaip parkai, muziejai, kultūriniai, gamtiniai ir kiti edukaciniai objektai. Esminis tikslas yra užtikrinti vaikų emocinį ir fizinį saugumą, sudarant sąlygas vaikų iniciatyvoms, ilgalaikiam domėjimuisi, gilesniam supratimui ir lėtam ugdymui. Kontekstuose dėmesys sutelkiamas į vaikų iniciatyvą, kurią palaiko estetiškai patraukli ir veiklai atvira aplinka. Vaikai gali laisvai pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas ir laiką, taip pat bendradarbiauti arba veikti individualiai. Tokia aplinka skatina vaikų kūrybiškumą, vaizduotę, kritinį mąstymą, gebėjimus ir socialinį bendravimą. Be to, kontekstai yra modeliuojami taip, kad būtų palaikoma vaikų saviraiška, suteikiant jiems galimybę išbandyti įvairias veiklos formas ir pristatyti savo iniciatyvas skirtingais būdais ir savo veikimo tempu.

I. UGDYMO Sritis
„MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“
VAIKO GALIOS
BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIŠ, PASITIKINTIS
PASIEKIMŲ SRITYS: Kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, savireguliacija ir savikontrolė

1–3 metai (siekiame 3 žingsnio pasiekimų)

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		
<p>Vertybinių nuostata Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p>Esminis gebėjimas Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; ✓ kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; ✓ saugaus elgesio įgūdžiai. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. ✓ Suaugusiojo padedamas naudojami tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Valgydamas kartu su kitais estetiškai patiektą maistą, girdėdamas suaugusiųjų aiškinimus, žiūrindamas knygas, korteles, piešinius susipažįsta su sveikatai palankiu maistu, kaupia atitinkamą žodyną. ✓ Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminto žaidimus. ✓ Kasdienio valgymo metu bando valgyti savarankiškai, mokosi naudotis stalo įrankiais. ✓ Susipažįsta su higienos reikmenimis, skatinamas, draštinamas, mokomas, padedamas ugdomi kūno priežiūros įgūdžius, prausia veidą, rankas, šluostosi, bando savarankiškai naudotis tualetu. ✓ Padedant suaugusiam mokosi rengtis, laikytis tvarkos, rūšiuoja daiktus, šiukšles, padeda žaislus į vietą. ✓ Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais. ✓ Varto knygeles, klausosi pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje.
FIZINIS AKTYVUMAS		
<p>Vertybinių nuostata Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolių</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamosis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką. ✓ Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. Važinėja paspirtuku, triratuku, riedančiu žaislu įvairiomis kryptimis, bando apvažiuoti kliūtis, nuvažiuoja iki nurodytos vietos. ✓ Orientuojasi erdvėje, reaguoja į signalus, keičia judėjimo kryptį, atlieka judesius su daiktais.

<p>spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės; ✓ smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akies koordinacija. 	<p>laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Meta kamuolį į tolį, aukštyn, į grindis, draugui ir jį sugauna. ✓ Ridena kamuolį vienas kitam, jį sulaiko iš įvairių padėčių: sėdint, pritūpus. Meta kamuolį, bando pataikyti į krepšį, lanką, įvairius horizontalius taikinius. ✓ Pradedama lankstyti ranką per riešą, pratinasi jį pasukti, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdamas judesius, kuriuos lavinti padeda ko nors vienas ant kito dėliojimas, įkišimas, ištraukimas, užsukimas, atsukimas, vėrimas, segimas, darinėjimas, įrankių naudojimas.
--	--	--

SAVIREGULIACIJA IR KONTROLĖ

<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; ✓ savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; ✓ gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. ✓ Pradedama laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymo ir bendrų susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nusiramina, kai suaugusysis paima ant rankų ar priglaudžia, guodžia. Pargriuvęs bėga pas juo besirūpinantį suaugusįjį, rodo, kur skauda. Pats ieško nusiramimo: apkabina minkštą žaislą, šaukia suaugusįjį. ✓ Savarankiškai renkasi žaislus, susiranda žaidimo draugų ir žaidžia. Suaugusiojo paprašytas priima atstumtą vaiką į žaidimą. ✓ Noriai įsitraukia į dienos ritualus. Domisi įvairia veikla, jaučiasi ramus grupės aplinkoje žaisdamas su suaugusiais, bendraamžiais. ✓ Pasitraukia iš žaidimo kai negauna norimo žaislo. Mokytojo skatinamas vartoja žodžius, mimiką, gestus, o ne fizinę jėgą.
---	---	--

4–6 metai (siekiame 5 / 6 žingsnio pasiekimų)

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

<p>Vertybinė nuostata Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p>Esminis gebėjimas Esant galimybei renkasi sveikatai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų sveiką maistą, iš kur jis atsiranda, ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. Serviuoja stalą, valgo tvarkingai, tinkamai naudojasi stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Klausio, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai, tyrinėja sveiko maisto piramidę. Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja. ✓ Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrasi
---	---	---

<p>palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; ✓ kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; ✓ saugaus elgesio įgūdžiai. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Savarankiškai, tvarkingai prausiasi, rengiasi pagal oro sąlygas, rūpinasi asmeniniais ir bendrais daiktais. ✓ Savarankiškai ar priminus visur laikosi saugaus elgesio taisyklių ir su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais, sveikatai pavojingomis medžiagomis, įvardija nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei, į ką galima kreiptis iškilus pavojui, Žino pagalbos telefono numerį. 	<p>estetiniu įspūdžiu. Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai daryti. Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. ✓ Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. ✓ Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. ✓ Įsitraukia į aplinkos tvarkymo veiklas. Pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi jas rūšiuoti.
---	---	---

FIZINIS AKTYVUMAS

<p>Vertybinė nuostata</p> <p>Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminis gebėjimas</p> <p>Tiksliai ir koordinuotai eina, bėga lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės; ✓ smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eina, bėda pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, vingiais, išsisukinėdamas. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šoka į tolį, į aukštį. Išsvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Lipa kopėtėlėmis. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, spiria kamuolį į taikinį. Vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Bando arba jau atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. ✓ Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Veiksmu su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Pastato statinį išlaikantį pusiausvyrą. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Išbando mokytojo demonstruojamus, savo paties atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. ✓ Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. ✓ Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. ✓ Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. ✓ Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą. ✓ Padedamas mokytojo, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo aktyvus kūnas turi pailsėti (pavargo bėgdami ar šokinėdami, kvėpuoja per burną, stipriai plaka širdis), taip pat, kada jo nejudrus kūnas reikalauja judėjimo (sunku susikaupti veiklai, ramiai sėdėti). ✓ Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėlioiant, konstruojant, piešiant, veriant, ir kt. ✓ Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti,
---	---	--

		pralaimėti.
SAVIREGULIACIJA IR KONTROLĖ		
<p>Vertybinių nuostatų Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminis gebėjimas Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; ✓ savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; ✓ gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žino ir geba taikyti įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. ✓ Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išsvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; numatydamas konfliktų pasekmes vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. ✓ Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi, taisykles primena kitiems. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Laikosi grupės susitarimų, supranta jų tikslumą. ✓ Nusiramina girdėdamas suaugusiojo komentarus, kalbėdamas su suaugusiuoju apie tai, kas jį įskaudino. ✓ Nusiramina ir atsipalaiduoja klausydamasis ramios muzikos, terapinių pasakų, žaisdamas su stresą ir nerimą malšinančiais žaislais. Atsipalaidavimo ir nusiramavimo būdus taiko pats sau (pvz. žiūri pro langą, varto, knygutes, piešia, žaidžia „Ramybės kampelyje“). ✓ Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. ✓ Varto, „skaito“ knygas, žiūri filmukus, vaizdo medžiagą, aptaria herojų elgesį įvairiose situacijose. ✓ Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. ✓ Jausmus vis dažniau įvardina, išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. Stengiasi suvaldyti savo įniršį ir pyktį. Bendraamžių erzinamas nusišuka ir nueina šalin, susilaikydamas nuo konflikto.
<p>II. UGDYMO SI SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“ VAIKO GALIOS PASITIKINTIS, JAUTRUS KULTŪRINEI ĮVAIROVEI PASIEKIMŲ SRITYS: Savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais</p>		
Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
1–3 metai (siekiame 3 žingsnio pasiekimų)		
SAVIVOKA IR SAVIGARBA		

<p><i>Vertybinių nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p><i>Esminiai gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p> <p><i>Pasiekimų srities dėmenys:</i> ✓ savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; ✓ bendrystės su šeima ir grupe jausmas; ✓ kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. ✓ Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. ✓ Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. ✓ Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiamas, žaidinamas, rengiamas, kalbinamas. ✓ Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdamas, patirdamas, ką kuri kūno dalis daro. ✓ Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydama vandens paviršiuje, žaisdamas šešėlių žaidimus. ✓ Reaguoja į pagyrimus ir pastabas, pasitiki grupėje dirbančiais suaugusiais, palankiai sąveikauja su kitais į grupę ateinančiais žmonėmis. ✓ Pajaučia savo augimą per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamasis išaugtus drabužėlius ar batus, naudodamas ūgio matuoklius, žiūrinėdamas anksčiau darytas savo nuotraukas. ✓ Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. ✓ Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etno muzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA		
<p><i>Vertybinių nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><i>Esminiai gebėjimai</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p> <p><i>Pasiekimų srities dėmenys:</i> ✓ savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; ✓ kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. ✓ Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas, bendraudamas emocijas išreiškia mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas). ✓ Įvairiose kasdienėse situacijose atpažįsta ir nusako savo ir kitų pagrindines emocijas: džiaugsmą, liūdesį, pyktį, baimę. Emocijas atpažįsta iš veido išraiškos, balso intonacijos ar kūno kalbos. ✓ Kartu su suaugusiuoju įsitraukia į pozityvias emocijas žadinančias veiklas. ✓ Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, nuotraukas, spalvas, „emocijų termometrą“.

✓ savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas.		
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminiai gebėjimai Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius santykius su suaugusiaisiais ir kitais vaikais; ✓ gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti; ✓ gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; ✓ gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo.</p>	<p>✓ Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos.</p> <p>✓ Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai.</p>	<p>✓ Įsitraukdamas į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais. Mokosi dalintis žaislais, žaidžiant išlaukti savo eilės.</p> <p>✓ Stengiasi suprasti, užjausti kitą vaiką, guodžia, juokina, apkabina.</p> <p>✓ Veikia ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Drąsiau jaučiasi šalia rečiau matomų suaugusiųjų, kai šalia yra juo besirūpinantis žmogus.</p> <p>✓ Kartoja veiksmus kai sulaukia suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Stebi kito vaiko veiklą, rodo savo fizines galimybes, išradingumą.</p> <p>✓ Žaisdamas mėgdžioja suaugusiojo buitinius veiksmus, savaip juos dėliodami į siužetą ir palydėdami girdėtais žodžiais bei intonacijomis: maitina lėlę, valo stalą, šluoja grindis, tvarko žaislus.</p> <p>✓ Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).</p>
4–6 metai (siekiame 5 / 6 žingsnio pasiekimų)		
SAVIVOKA IR SAVIGARBA		
<p>Vertybinė nuostata Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p>Esminiai gebėjimas</p>	<p>✓ Tyrinėja, kūno galias. Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, vidinės kūno sistemos, dalinasi stebiniais apie vidinių</p>	<p>✓ Tyrinėja žmogaus kūno sistemas, vartydamas enciklopedijas, žiūrėdamas informacinius filmukus, papildytosios realybės technologijas, atliekant eksperimentus, kuriant modelius, kurie nematomą padaro matomą.</p>

<p>Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; ✓ bendrystės su šeima ir grupe jausmas; ✓ kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas. 	<p>kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (išskvepiamas oras ir pan.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Supranta, kad jis buvo ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save nuotraukose, pasako kuo bus ar norėtų būti suaugęs. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius vaidmenis. ✓ Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, vardija šeimos narius, žino savo pavardę, kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. Dalyvauja šeimos, grupės, darželio bendruomenės veiklose, sprendimų priėmime. ✓ Pasako, kokia jo gimtoji kalba, savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tyrinėja, mokosi pajusti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. ✓ Įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. ✓ Aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. ✓ Žaisdamas kuria savo augimo laiko juostas išitraukdamas į savo augimo tyrinėjimo veiklas (kūno kontūro apvedimas, matavimai, ir kt.). Tyrinėja savo ir kitų žmonių panašumus, skirtumus, juos įvardija. ✓ Samprotauja, kaip atrodys užaugęs, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus. ✓ Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę pažįsta per įvairias medijas. ✓ Plėtoja savo galias mokantis naujų dalykų, drąsiai imasi naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam). ✓ Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. ✓ Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes. ✓ Pilietinį tapatumą ugdo šeimoje, grupėje, kieme laikydamasis vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. ✓ Aiškinasi ir išreiškia supratimą, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, jiems reikalinga pagalba, todėl įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA		
<p>Vertybinė nuostata Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminiai gebėjimai Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atpažįsta, apibūdina, apibūdina savo emocijas ir jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis ✓ Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. ✓ Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniuis, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus. ✓ Žaisdamas vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdamas ir

<p>jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; ✓ kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos; ✓ savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas. 	<p>kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pradedą kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei yra nusiminęs, piktas. 	<p>žymėdamas, kaip jaučiasi, klausydamas skaitomų istorijų, žiūrėdamas filmukus, patiria, išreiškia, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas.</p>
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS		
<p>Vertybinė nuostata</p> <p>Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminiai gebėjimai</p> <p>Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p> <p>Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksnių pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius santykius su suaugusiais ir kitais vaikais; ✓ gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti; ✓ gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. ✓ Supranta, koks elgesys yra (ne)priimtinas kitiems ir kodėl: atsiklausia, derasi, tariasi. Dalinasi priemonėmis, žaislais, priima bendrus sprendimus. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. ✓ Pastebi ir pasako kitų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumus ir skirtumus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų, natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. ✓ Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus, dėl kurių susitariama. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. ✓ Išbando paties bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocijų ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. ✓ Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbantis, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus/i į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. ✓ Komunikuodamas su įstaigos bendruomenės nariais, sekdamas jų elgesio pavyzdžiu, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. ✓ Mokosi išvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. ✓ Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviu grupės dalyviu.

gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo.	Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	
---	--	--

III. UGDYMO SI SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ“ VAIKO GALIOS

SĖKMINGAI BESIMOKANTIS, LANKSČIAI MĄSTANTIS

PASIEKIMŲ SRITYS: Aplinkos pažinimas, Matematinis mąstymas, Skaitmeninis sumanumas, Tyrinėjimas, Problemų sprendimas, Mokėjimas mokytis

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
1–3 metai (siekiame 3 žingsnio pasiekimų)		
APLINKOS PAŽINIMAS		
<p>Vertybinė nuostata Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką; ✓ gebėjimas pažinti gamtinę aplinką; pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka.</p>	<p>✓ Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius, veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (ilgai, trumpai).</p> <p>✓ Pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius augalus, gyvūnus, pradeda vartoti tikslius jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint juos. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius.</p> <p>✓ Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.</p>	<p>✓ Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: su padidinauoju stiklu, su veidrodžiais ir kt.</p> <p>✓ Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodamas rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Pasako, kai šalta ar šilta.</p> <p>✓ Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas.</p> <p>✓ Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą.</p> <p>✓ Natūraliai dalyvauja įvairiuose režiminiuose momentuose, kasdienėse veiklose, parodo, kad intuityviai jaučia dienos įvykių ir paros seką.</p> <p>✓ Atpažįsta save, šeimos narius neseniai darytose nuotraukose, pasako savo ir šeimos narių vardus. Atpažįsta ir orientuojasi darželio aplinkoje, joje jaučiasi saugus.</p>
MATEMATINIS MĄSTYMAS		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais</p> <p>Esminis gebėjimas</p>	<p>✓ Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek</p>	<p>✓ Rūšiuoja daiktus pagal formą, spalvą, dydį, naudodamas rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.</p> <p>✓ Stebi ir yra įtraukiamas į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, stalo žaidimai).</p>

<p>Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; ✓ mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; ✓ geometrinių modelių pažinimas; ✓ vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas. 	<p>prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. ✓ Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. ✓ Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. ✓ Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Padedamas mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. ✓ Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodamas daiktų („matomi“ skaičiai). ✓ Atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pav., paimti kamuolį ir paduoti draugui). Daiktų ilgį palygina netiesiogiai, daiktus sugretinant. Daiktų mases palygina daiktus kilnodamas. ✓ Natūraliai ištraukia į žaislingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. ✓ Pavadina vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų. Atpažįsta jas vizualizacijose, randa aplinkoje. ✓ Kalbinamas noriai ištraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų AB (BA) kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.
---	--	--

SKAITMENINIS SUMANUMAS

<p>Vertybinė nuostata</p> <p>Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminis gebėjimas</p> <p>Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; ✓ elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; ✓ veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti; ✓ saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. ✓ Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. ✓ Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas, tyrinėdamas aplinką, domisi įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.) ✓ Domisi grojančiais, įvairius garsus skleidžiančiais žaislais, knygelėmis. Noriai juos išbando spaudydamas, sukinėdamas, stumdydamas.
---	--	---

TYRINĖJIMAS

<p>Vertybinė nuostata Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti; ✓ gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; ✓ geometrinių modelių pažinimas; ✓ gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. ✓ Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. ✓ Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultata rodo kitiems. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas ir tyrinėdamas pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios) ✓ Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. ✓ Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. ✓ Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. ✓ Stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susizavėjimą, grožėjimąsi). ✓ Žaidžia, eksperimentuoja su spalvomis, su smėliu, iš gamtinės medžiagos kuria naujus produktus, dėlioja kaladėles, Lego, sukurdamas iš jų naujus objektus.
--	--	--

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p>Esminis gebėjimas Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemas sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą; ✓ gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. ✓ Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. ✓ Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyti, tobulina sprendimą. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas atlieka dviejų nesudėtingų, suprantamų veiksmų sekas. ✓ Nuspėjamai reaguoja į įprastus veiksmus (įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). ✓ Naudoja žaidimų strategijas, pavyzdžiui, stato bokštą iš kaladėlių taip, kad jis nenugriūtų. ✓ Grupėje laisvai juda, eina, siekia vieno ar kito daikto, žaislo – įveikia kliūtis. ✓ Išbando matytus ir naujai sugalvotus žaidimo būdus. ✓ Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildamas iš vieno indo į kitą.
---	---	---

<p>✓ gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.</p>		
MOKĖJIMAS MOKYTIS		
<p>Vertybinė nuostata Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminis gebėjimas Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, ištraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. Pasiekimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas ištraukti į dominančią veiklą; ✓ pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą; ✓ gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą; ✓ gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultata.</p>	<p>✓ Trumpam ištraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. ✓ Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. ✓ Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. ✓ Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.</p>	<p>✓ Stebi ir yra įtraukiamas į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). ✓ Džiaugiasi drauge su mokytoju ir kitais vaikais atrasdamas vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. ✓ Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. ✓ Noriai imasi įvairių suaugusiųjų darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą. ✓ Džiaugiasi draugo atliktu darbeliu, statiniu, leidžiant jam patirti sėkmės jausmą. ✓ Žaisdamas ir eksperimentuodamas vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinamas mokytojo, įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba, piešiniais ar vadovaudamasis instrukcijomis).</p>
4–6 metai (siekiame 5 / 6 žingsnio pasiekimų)		
APLINKOS PAŽINIMAS		
<p>Vertybinė nuostata Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. Pasiekimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę</p>	<p>✓ Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, žinomus objektus, vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Savarankiškai juda iš savo grupės į kitas ugdymo įstaigos erdves. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį, sudėlioja dienos ar</p>	<p>✓ Pilietinį tapatumą ugdo šeimose, grupėse, kieme laikydamasis vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. ✓ Dalyvauja pažintinėse išvykose, virtualiuose savo gatvės, rajono, miesto ar šalies tyrinėjimuose ir, mokytojo paskatintas, reiškia idėjas, kaip galėtų prisidėti prie jų išsaugojimo ir atnaujinimo. ✓ Įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją, padedant mokytojui ir tėvams, konstruoja šeimos istorijos pasakojimą. ✓ Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia.</p>

<p>aplinką; ✓ gebėjimas pažinti gamtinę aplinką; ✓ pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka.</p>	<p>ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. ✓ Atpažįsta ir pavadina stebėtus vietinius ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Paaškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gėrybes vartoti maistui. Prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius, fiksuodamas gamtinių objektų stebinius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalniai, viesulas, žvaigždės). Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai. ✓ Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais. Išvelgia gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis kur gyvena, kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai auga, kokių sąlygų reikia. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio, kitų dangaus kūnų ryšius. ✓ Pasako šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina profesijas, pasakoja, ką dirba</p>	<p>✓ Mokytojui padedant, seka paros, metų ciklą. Kalbėdamasis ką veikė per dieną, savaitę, dėliodamas paveikslėlius, mokosi pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. ✓ Mokytojo padedamas samprotauja ir atranda, kam reikalingi medžiai. ✓ Darže, šiltnamyje, ant palangės sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Taip mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. ✓ Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, taip pat turimų namuose augintinių, auginimą. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. ✓ Gyvūnus atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Diskutuoja apie gyvūnų naudą, stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius ir kt.). ✓ Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai, per rūpinimąsi gyvūnais ugdomi pagarbą gyvajai gamtai. ✓ Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, ko reikia augalui ir gyvūnui. ✓ Mokytojo padedamas, aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. ✓ Mokytojo padedamas, seka paros, metų ciklą: kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. ✓ Pasirinkęs keletą mokyklos kiemo augalų, stebi ir fiksuoja vienmečių augalų gyvenimo ciklą pavasarį, vasarą, rudenį. ✓ Klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina gyvūnų gyvenimo ypatumus skirtingu metų laiku. ✓ Skirtingais metų laikais stebi būdingus gamtos požymius. Mokytojo</p>
--	---	--

	<p>profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti.</p> <p>✓ Jaučiasi atsakingas už aplinką: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Pradeda jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai.</p>	<p>padedamas, pildo metų gamtos kalendorių, jį susieja su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Supranta, kad mūsų krašto augalai ir gyvūnai išgyvena tik todėl, kad geba prisitaikyti prie aplinkos sąlygų.</p> <p>✓ Aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti išteklius, aiškina kodėl išteklius reikia tausoti.</p>
MATEMATINIS MĄSTYMAS		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais</p> <p>Esminis gebėjimas Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; ✓ mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; ✓ geometrinių modelių pažinimas; ✓ vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. 4, 5 daiktų rinkinį suskaido į dvi grupes keliais būdais. Paduoda tikslų daiktų skaičių, pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių, 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks. ✓ Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius Nematuoamas pasako kuris objektas sunkesnis, aukštesnis. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. ✓ Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. ✓ Daiktus pažįsta juos stebėdamas, sugretindamas, palygindamas, grupuodamas, rikiuodamas nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodamas, konstruodamas. ✓ Atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kamputas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. ✓ Daiktų dydį tyrinėja, bandydamas apimti delnais, apglėbti, gretindamas su savo ūgiu. ✓ Pastebi daiktų seką eidamas į mokyklą, kur nors važiuodamas: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Ištraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdam po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. ✓ Skaičiavimo užduotis (pavyzdžiui: „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) atlieka jas suvaidindamas, nupiešdamas, parodydamas gestais, manipuliuodamas daiktais.

	<p>randa žodžių nedideliame jų skirtumui apibūdinti. Apibūdinamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus. Žinomas figūras pavadina taisyklingai. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja.</p> <p>✓ Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje, pavadina, apibūdina ją.</p> <p>✓ Popieriaus lape atvaizduoja daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą. Juda žodžiu ar rodyklėmis nurodyta kryptimi. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, pasako, bando pavaizduoti, kaip reiktų sugrįžti. Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.</p>	<p>✓ Įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose).</p> <p>✓ Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose.</p> <p>✓ Modeliavimo idėją atranda drauge su mokytoju palaipsniui susipažįstant su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje)</p> <p>✓ Mokytojo padedamas, su kiekvienu sekos modeliu susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį.</p>
SKAITMENINIS SUMANUMAS		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminis gebėjimas Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas tiksliai naudoti skaitmenines priemones; ✓ elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; ✓ veiksmų sekų naudojimas problemoms 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prižiūrimas naudojasi išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis, pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. ✓ Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, naudoja įvairias technologijas skaitmeniniam turiniui kurti, derina bent dvi pasiūlytas, vaiko gebėjimus atitinkančias, skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. ✓ Žaisdamas, tyrinėdamas aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. ✓ Mokytojui padedant (iki 0,5 valandos per dieną) naudojami nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybėmis (piešimas, fotografavimas, garso, vaizdo įrašas ir kt.). Kuria skaitmeninius personažus, animuoja ir įgarsina programavimo elementus žaidybiniame aplinkoje. ✓ Padedant mokytojui, gauna informaciją naudojantis išmaniaisiais įrenginiais, realiu laiku jungiantis prie nuotolinių įrenginių (pavyzdžiui, prie paukščio lizdo esančios stebėjimo kameros ar kt.) ir informacinių

<p>spręsti; ✓ saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais.</p>	<p>vaizdą, garsą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. ✓ Programavimo aplinkose dėlioja pateiktas komandas rišlia veiksmy seka, kuria, vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai. ✓ Laikosi, supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.</p>	<p>svetainių (pavyzdžiui, susirasti gyvūnų, augalų vaizdus, išbandyti virtualius turus ir kt.) apie objektus ir reiškinius, kurių neįmanoma tiesiogiai matyti, paliesti, išgirsti, ✓ Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles sužino ir mokosi taikyti jas aptardamas su suaugusiuoju (mokytoju, tėvais (globėjais)), nagrinėdamas įvairias situacijas ir pavyzdžius.</p>
--	---	---

TYRINĖJIMAS

<p>Vertybinė nuostata Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Pasiėkimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti; ✓ gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; ✓ geometrinių modelių pažinimas; ✓ gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus.</p>	<p>✓ Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi.</p> <p>Domisi nedaiktinių reiškinių (garsų, judesių) paskirtimi ir estetika.</p> <p>✓ Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, skaidydamas, jungdamas aiškinasi objektų sandarą, išbandydamas atranda objektų paskirtį, lygindamas, gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, išvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių,</p>	<p>✓ Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi, kuo skiriasi nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). ✓ Apžiūrinėdamas iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdamas, uosdamas, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą, formą, kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. ✓ Matydamas, kaip naudojami įvairūs įrankiai, pats juos išbando. ✓ Daiktus panaudoja žaidimuose, ugdo nuostatą tausti daiktus. ✓ Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. ✓ Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pav., stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. ✓ Atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė), energiją (elektros, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės), magnetizmą. ✓ Žaisdamas su tikslingai parinktais žaislais, daiktais, tyrinėja tamprumo reiškinį: daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma. Trintį patiria, paleisdamas mašinytę nuo žulnia plokštuma, stebi, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (grindimis, kilimu). Energiją tyrinėja eksperimentuodamas su žaislų judėjimu: naudoja žaislus varomus elektros (baterijos) energija, stumia, traukia, suprasdamas, kad jį išjudino žmogus energija. Eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia, atkreipia dėmesį į magneto polius. ✓ Tyrinėjimo, samprotavimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: užšaldo, tirpina, stebi, kaip vanduo išgaruoja, ko reikia, kad jis keistųsi.</p>
---	---	---

	<p>medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui</p> <p>✓ Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.</p>	<p>✓ Spėlioja, eksperimentuoja, kurie daiktai, vandenyje skęsta, nuo ko priklauso kada skęsta greitai, kada lėtai. Aiškinasi, kodėl laivai neskęsta.</p> <p>✓ Eksperimentuojant su vandeniu, aiškinasi kokios kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus, smėlis), kaip galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne).</p> <p>✓ Žaidžiant su prizmėmis, susipažįsta su spalvų spektru, lauke pastebi vaivorykštę ir išsiaiškina, ko reikia, kad ji susidarytų.</p> <p>✓ Tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkiant įvairius daiktus, žaislus. Išbando veiklas su atspindžiais, kuria „saulės zuikučius“.</p> <p>✓ Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja geometrinių objektų atvaizdus.</p> <p>✓ Naudojant „oro gaudyklės“, šiaudelį, aptinka oro buvimo ženklus.</p> <p>✓ Girdėdamas vartojamas sąvokas pamažu plečia sąvokų žodyną.</p> <p>✓ Eksperimentuodamas su figūromis, jas jungdamas, skaidydamas, dėliodamas, vartydamas, apšviesdamas atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys.</p>
PROBLEMŲ SPRENDIMAS		
<p>Vertybinių nuostatų Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p>Esminis gebėjimas Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą; ✓ gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; ✓ gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dažnai atpažįsta kasdienes ir mažiau įprastas problemas. Retsykiais pats ieško iššūkių, aktyviai bando įveikti pasitaikančius sunkumus. Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar su kitais įveikti. ✓ Pasitikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. Ieško priimtinių sprendimų su kitais, siūlo sprendimo būdus, sugeba atpažinti išorinius trikdžius, atsiriboti nuo jų veikdamas, išbando sprendimo būdų alternatyvas. Problemų sprendimui taiko turimas žinias ir patirtį, problemą vertina 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. ✓ Dalyvaudamas problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų / suaugusių kalbos, reaguoja į kalbančiųjų intencijas, stengiasi suprasti kitų norus ir pasiūlymus. ✓ Sprendžiant problemines užduotis ir situacijas, atsako į klausimus, kurie padeda apmąstyti problemą. ✓ Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą patirtį sprendžiamas problemas, veikdamas mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose. ✓ Problemas sprendžia priimtiniais būdais: kalbasi, derasi, prašo, tariasi. ✓ Žaisdamas ir stebėdamas pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.

priimto sprendimo pasekmes.	iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą. ✓ Spręsdamas problemą samprotauja, kas (ne)pavyko, ką galima daryti toliau, kitaip. Stebi, aptaria, atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	✓ Atpažįstamas problemas įveikia pats, susidūrus su sunkumais, kreipiasi pagalbos į draugą ar suaugusį žmogų.
-----------------------------	--	---

MOKĖJIMAS MOKYTIS

<p>Vertybinė nuostata Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminis gebėjimas Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, ištraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas ištraukti į dominančią veiklą; ✓ pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą. Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. ✓ Numato kelis žingsnius, veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. ✓ Išlieka pozityviai nusiteikęs siekti numatyto tikslo nepaisant išskylančių sunkumų, lanksčiai prisitaiko prie situacijos arba keičia sprendimus. ✓ Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus, kylančias idėjas. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą, rezultatą, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas (ne)pavyko, ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaidžia ir mokosi individualiu tempu. ✓ Ieško atsakymų į pačiam kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Ieško sprendimų, o pagalbos į suaugusiuosius kreipiasi tik tada, kai pats negali išspręsti. ✓ Ieško atsakymų į pačiam kylančius ir mokytojo keliamus klausimus prieinamose mokslo informacijos šaltiniuose: enciklopedijose, žemėlapiuose, internete. ✓ Kalba, diskutuoja apie tai, ko norėtų išmokti, kaip pats gali sau padėti. ✓ Užduoda atvirus klausimus suaugusiems apie jį supančius reiškinius, objektus „kodėl“, „kaip“, „kada“ „iš kur atsiranda“. ✓ Drąsiai imasi naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauja žaidimui, padeda mažiau gebančiam, dalinasi patirtimi). ✓ Naudoja įvairius įrankius, stebi, kaip tie įrankiai veikia, juos išbando. ✓ Supratęs pažintinio pobūdžio informaciją, ją išreiškia piešdamas, kalbėdamas, braižydamas schemą, diagramą. ✓ Nebijo suklysti, sakyti „Aš nežinau“, ką nors darant, kelia klausimus, problemas, galvoja, kaip rasti atsakymą, sprendimą. ✓ Reflektuoja apie atliktą veiklą ir jos rezultatą. Kalba apie tai, ką veikė per dieną ir ko iš jų išmoko.
---	--	--

IV. UGDYMO SI SRITIS
„AŠ KALBŲ PASAULYJE“
VAIKO GALIOS
KOMUNIKABILUS
PASIEKIMŲ SRITYS: Kalbų supratimas, Kalbinė raiška

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------	---------------------	---

1–3 metai (siekiame 3 žingsnio pasiekimų)

KALBŲ SUPRATIMAS

<p>Vertybinė nuostata Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p> <p>Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką; ✓ gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; ✓ domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; ✓ gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo, vaikų, supranta, reaguoja į veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3-4 žodžių sakinius, klausimus, prasidedančius žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus, mokosi žodžių. ✓ Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. ✓ Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausinėja, prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. ✓ Stengiasi išklaudyti skaitomus, pasakojamus, dainuojamus tekstus, kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas pasakydamas keletą žodžių. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamas įvairių aplinkos garsų, eilėraščių, ritmų, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdamas įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas, ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis. ✓ Paskatintas mokytojo, kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, simbolius, žodžius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. ✓ Kalba kelių žodžių sakiniais, klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, atsako į elementarius klausimus. ✓ Mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge mokytojui sukuriant klausymosi įvairovę (ryto rate, dviese su mokytoju, bendraudamas su kitais vaikais). ✓ Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, bando įsiminti, pakartoti naujus žodžius. ✓ Atkartoja suaugusiojo tariamus garsus, žodžius.
---	--	--

KALBINĖ RAIŠKA

<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba, klausinėja ką mato, girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius. ✓ Inicijuoja pokalbius, atsako į paprastus klausimus. ✓ Vartoja kelias mandagumo frazes. ✓ Taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. ✓ Domisi animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos. ✓ Suaugusiojo padedamas kartoja 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. ✓ Domisi skirtinga kalbine raiška vartydamas knygeles parašytas įvairiomis kalbomis, klausydamas garso įrašų įvairiomis kalbomis. ✓ Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakarė susijusius paaiškinimus. ✓ Keiverzoja, piešia, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje ar vandenyje. ✓ Padedant suaugusiajam, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie
---	---	---

<p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; ✓ gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones; ✓ gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis. 	<p>girdėtus eiliuotų tekstų, dainų fragmentus.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. ✓ Stebi, mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. 	<p>save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodamas sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Mėgdžiojimu, skiemenu ar žodžių pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose (pvz. pirštukų žaidimai).
---	---	---

4–6 metai (siekiame 5 / 6 žingsnio pasiekimų)

KALBŲ SUPRATIMAS

<p>Vertybinė nuostata Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p> <p>Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką; ✓ gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; ✓ domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; ✓ gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Supranta sudėtinius kelių dėmenų sakinius, ilgesnių dialogų ar monologų turinį; stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Klausosi draugų, savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti perkeltinę reikšmę; supranta keletą aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. ✓ Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai, priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. ✓ Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo, kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, kai kurių spausdintų žodžių prasmę; supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas. ✓ Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą seka akimis, pirštu, supranta, kad 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas, dalyvaudamas problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. ✓ Kalbos supratimą gilina klausydamas amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. ✓ Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. ✓ Klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. ✓ Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. ✓ Kūrybiškai naudojami gestais reikšdamas emocijas ir poreikius, bendradarbiaudamas. ✓ Diskutuojant apie kasdienių įvykių tikėtinumą kalboje atsiranda vis daugiau tokių žodžių, kaipantai: „gali įvykti – gali neįvykti“, „kažin ar įvyks“, „didelė tikimybė – maža tikimybė, kad įvyks“. ✓ Atidžiai klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai; suvokia ir įvardija skirtingų žanrų leidinių skirtumus
---	---	--

	<p>garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Domisi rašytiniais tekštais, iš iliustracijų, atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą ✓ Supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau. 	(kalendorius, knyga, žurnalas, tinklalapis).
KALBINĖ RAIŠKA		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; ✓ gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones; ✓ gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė, veiks, kas vyksta, vyko, vyks, ko nori, tikisi, paaiškina, pakartoja; laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaldytų kalbos taisyklių; pateikia atsakymus į klausimus nurodydamas detales. Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą, situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius; klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu. ✓ Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą; geba atsakyti į klausimus. Kuria, pasakoja istorijas pagal 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. ✓ Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. ✓ Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstruodamas augantį kritinį mąstymą apie tai, ką mato ir girdi. ✓ Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką, susipažįsta su kitais rašytinės raiškos būdais, pavyzdžiui, Brailio raštu. ✓ Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. Piešiniu „rašo“ laišką ar žinutę, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. ✓ Dalyvauja mokytojo inicijuojamose arba natūraliai susiklosčiusiose situacijose, atveriančiose kalbų įvairovę, bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiais. ✓ Žaisdamas išplėtus siužetinius vaidmenų žaidimus, mokosi keliais būdvardžiais apibūdinti istorijų veikėjus, įsitraukia į dialogą, mokosi

	<p>paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus. Perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų.</p> <p>✓ Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas, užrašydamas raides, simbolius, žodžius; braižo ir aiškina paprastus planus, schemas. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.</p>	<p>kelti klausimus, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, laikydamasis priimtinių bendravimo taisyklių.</p> <p>✓ Paskatintas mokytojo, domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas).</p>
--	--	--

V. UGDYMOŠI SRITIS
„KURIU IR IŠREIŠKIU“
VAIKO GALIOS
KŪRYBINGAS, KOMUNIKABILUS
PASIEKIMŲ SRITYS: Estetinis suvokimas, Meninė raiška, Gebėjimas žaisti, Kūrybiškumas

Pasiekimų sritis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
1–3 metai (siekiame 3 žingsnio pasiekimų)		
ESTETINIS SUVOKIMAS		
<p>Vertybinė nuostata Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p>Esminis gebėjimas Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus,</p>	<p>✓ Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius.</p> <p>✓ Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu).</p> <p>✓ Turi savo nuomonę (patinka,</p>	<p>✓ Stebi ir gėrįsi aplinkos daiktais, gamta, jos reiškiniais.</p> <p>✓ Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi).</p> <p>✓ Klausosi vaikiškų dainelių ir intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. Judesiais perteikia muzikos nuotaiką. Tyrinėja muzikos instrumentų, grojančiu žaislų keliamus garsus, džiaugiasi jų skambesiu.</p> <p>✓ Džiaugiasi savo ir draugų atliktais meniniais darbais.</p>

<p>dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nusiteikimas estetiniams potyriams ir džiaugsmui; ✓ aplinkos, žmonių santykių meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei; ✓ jutiminių ir esminių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais. 	<p>nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą. ✓ Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, bei jais stebisi. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pastebi grupėje, salėje, kieme atsiradusius naujus gražius daiktus, juos įvardija, džiaugiasi, grožisi jais. ✓ Spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, sulaukęs pagyrimo ir palaikymo, džiaugiasi. ✓ Džiaugiasi matomoje vietoje eksponuojamais darbais (vaikų, profesionaliosios dailės, tautodailės kūrinių ir dirbinių), reaguoja balsu, gestais, mimika, kūno judesiais.
--	--	---

MENINĖ RAIŠKA

Vertybinių nuostatų	DAILĖ	
<p>Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas</p> <p>Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas. ✓ raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais; ✓ menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėjant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. ✓ Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. ✓ Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Džiaugsmingai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodamas su dažais, juos maišydamas, žaisdamas linijomis, dėmėmis. ✓ Ima suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. ✓ Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis ir medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. ✓ Per spalvas, formas ir tekstūras išreiškia save bei mokosi suprasti pasaulį kūrybiškai. ✓ Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.
	MUZIKA	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria, rečituoja savitus žodžius; kūnu išgauna garsus, išbando judesius, tinkančius dainuojant, klausant muzikos. ✓ Vienas, kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mėgdžioja aplinkos garsus, suaugusiųjų judesius. Ploja, trepsi, siūbuoja, savarankiškai skanduoja. ✓ Atkartoja suaugusiųjų dainas, mokytojo skatinamas plėtoja ir savo kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. ✓ Įvardija muzikos sąvokas (aukštai – žemai, ilgas – trumpas; garsiai – tyliai), supranta ir atlieka muziką, ja mėgaujasi. ✓ Eksperimentuoja su skirtingais garsais, barškina daiktus, instrumentus, kuriuos galima daužti ar purtyti. Mėgsta skambančius žaislus.

	<p>ritmo, melodinius darinius, išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja „arioso“ dainas, naudojamos frazės iš išmoktų dainų. Groja melodiniais, mušamaisiais instrumentais. Juda klausydamas, kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos, atpažįsta girdėtas melodijas, klausytus kūrinius.</p> <p>✓ Įvardija, parodo kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.</p>	<p>✓ Ploja rankomis, trepsi kojomis, linguoja į taktą, mėgdžioja girdėtus garsus, melodijas ir intonaciją, dainuoja be aiškių žodžių, kopijuoja suaugusiųjų ar animacinių personažų dainavimą.</p> <p>✓ Tyrinėja muzikos instrumentų, grojančiu žaislų keliamus garsus, džiaugiasi jų skambesiu.</p> <p>✓ Laisvai juda pagal muziką, žaidžia siužetinius, teatrinius improvizacinius žaidimus.</p>
ŠOKIS		
	<p>✓ Tyrinėja, atranda naujų judesių, jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.</p> <p>✓ Atlieka paprastus ratelius, dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyti kryptimi koordinuotai judėti.</p> <p>✓ Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais kuria, prisimena, kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas.</p> <p>✓ Natūraliai ir džiaugsmingai šoka individualiai ir drauge su kitais.</p>	<p>✓ Juda intuityviai, reaguodamas į muziką arba savo emocijas, derina laisvą, spontanišką judesį ir ritminius pratimus.</p> <p>✓ Juda pagal muziką, atlieka ritmą su kūnu: šokinėja, sukasi, mojuoja rankomis ir keičia judesius be iš anksto numatytos struktūros.</p> <p>✓ Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.</p> <p>✓ Seka paprastus, mėgdžioja vyresnių vaikų ar suaugusiųjų matytus šokio judesius.</p> <p>✓ Kuria savo judesius, improvizuoja pagal muziką. Šokdamas vaizduoja gyvūnų, automobilių personažus.</p>
TEATRAS		
	<p>✓ Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas.</p> <p>✓ Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.</p>	<p>✓ Mėgdžioja matytus veiksmus, įsijaučia į vaidmenis, atkartoja personažų išraiškas, balsus ir veiksmus.</p> <p>✓ Žaidžia imitacinius-muzikinius žaidimus atkartodamas suaugusiojo rodomus veiksmus, matytus veiksmus, įsijaučia į vaidmenis.</p> <p>✓ Žaidžia su įvairiomis teatro lėlėmis, bando atkartoti sekto, skaitytos pasakos veikėjų žodžius, žodžių junginius.</p> <p>✓ Mėgsta persirenginėti, vaidinti, tapti personažais. Dėmesį traukia įvairūs personažai ir rekvizitai kaip kaukės, lėlės, spalvos.</p>

GEBĖJIMAS ŽAISTI

<p>Vertybinių nuostata Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminių gebėjimas Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys: ✓ gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais; ✓ gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą; ✓ gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens.</p>	<p>✓ Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. ✓ Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. ✓ Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusių įvykių, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. ✓ Individualiai ar dviese žaidžia režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi vaidmens taisyklių.</p>	<p>✓ Vis tikslingiau atkartoja suaugusiųjų judesius, ima jais žaisti, manipuluoti, siekdamas socialinio atsako. Kartu su suaugusiuoju žaismingai kuria bendravimo „kalbą“. ✓ Vis plačiau juda erdvėje žaisdamas su įvairiais objektais, daiktais drąsiai tyrinėja jų supančią aplinką. ✓ Pats išmoksta tikslingai pasirinkti erdves savo žaidimams. ✓ Žaismingai reiškia savo emocijas patirtis ir įspūdžius kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas ir būdus. ✓ Pamažu žaidžiant režisūrinius žaidimus, pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Kuria pažįstamas kasdienes situacijas. ✓ Suaugusiųjų padedamas stengiasi žaisdamas laikytis žaidimo taisyklių. Pradedant nuo paprastų dėlionių ir įvairių stalo žaidimų, judrių gaudynių, slėpynių, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. ✓ Noriai žaidžia mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir pats pradeda kurti. ✓ Savarankiškai žaisdamas ir kurdamas vis naujus žaidimus, sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.</p>
---	--	---

KŪRYBIŠKUMAS

<p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys: ✓ kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas;</p>	<p>✓ Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. ✓ Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. ✓ Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.</p>	<p>✓ Domisi ir gėrisi savo bei kitų kūryba, naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais (judesiais, veido, kūno išraiškomis reaguojant į naujus vaizdus, garsus, objektus). ✓ Pasirenka kaip ir su kokiomis priemonėmis veiks, kurs. Domisi, kas yra žaislų viduje, juos išardydamas. ✓ Žaidžia, eksperimentuoja su spalvomis, su smėliu, iš gamtinės medžiagos kuria naujus produktus, dėlioja kaladėles, lego, sukurdamas iš jų naujus objektus. ✓ Džiaugiasi savo kūryba laukdamas teigiamo įvertinimo, domisi ir kitų kūriniais. ✓ Spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, veikdami spontaniškai ar įsitraukdami į organizuotas veiklas. ✓ Drąsinant, įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ✓ kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas); ✓ savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas. 		<p>priemonės, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Atlieka vis įvairesnius veiksmus su tuo pačiu daiktu. Pritaiko įvairius daiktus veiksams: „kaladėlė – telefonas, pieštukas – šaukštas“ ir pan. emociškai reaguoja į naują patirtį.
--	--	---

4–6 metai (siekiame 5 / 6 žingsnio pasiekimų)

ESTETINIS SUVOKIMAS

<p>Vertybinė nuostata Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p>Esminis gebėjimas Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nusiteikimas estetiškai patirtiems ir džiaugsmui; ✓ aplinkos, žmonių santykių meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei; ✓ jutiminių ir esminių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi aplinkos spalvomis, formomis, garsais. Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles, normas, žaismingai stulbinti. ✓ Atpažįsta meno kūrinių išskirtinumą ir ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus), meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. ✓ Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Rodo pasitenkinimą, gėrįsi menine veikla. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šoki, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką, aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip panaudoti tai kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas argumentą. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Generuoja idėjas, kurias – žaidžia, imituoja, improvizuoja, komponuoja, aranžuoja, modeliuoja, pritaiko, interpretuoja, reflektuoja; atlieka tai ką pats sukuria, ir tai ką išmoka iš kitų. ✓ Domisi, vertina, reflektuoja meninę raišką, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, ✓ Įsitraukia į gilesnius tyrinėjimus, apmąstymus, geriau suprastami muzikos, šokio, teatro, vizualaus meno estetikos ypatumus ir vertingumą. ✓ Žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklapiuose. ✓ Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatintas stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūrinių. ✓ Diskutuoja apie savo grupės aplinką. ✓ Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia: simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kurias taisykles. ✓ Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. ✓ Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdamas ir dalyvaudamas teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt.
---	--	---

MENINĖ RAIŠKA

Vertybinė nuostata	DAILĖ
---------------------------	--------------

<p>Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas</p> <p>Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas. ✓ raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais; ✓ menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (grotazas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. ✓ Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafinais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. ✓ Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinų paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Išbando, tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones, medžiagas. Piešdamas, kurdamas įvairiomis priemonėmis, piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. ✓ Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti, tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. ✓ Naudojantis skirtingomis priemonėmis ir įrankiais išbando įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotazas, koliažas). ✓ Stebi, analizuoja, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.) ✓ Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotipija), skaitmeninio piešimo, kitomis kompiuterinėmis technologijomis. ✓ Komponuoja ir modeliuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydamas skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų medžiagų (kaladėlių, gamtinės medžiagos, buitės rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus). ✓ Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinų paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.
	<p style="text-align: center;">MUZIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. ✓ Atlieka įvairių dainų repertuarą. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tyrinėja garsų ir muzikos pasaulį, ima pažinti muzikos vertingumą, išbando įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus. Kuria savo melodijas, ritmus ar harmonijas. ✓ Eksperimentuoja su skirtingais instrumentais arba balsu, kūrybiškai jungia skirtingus muzikos elementus, pvz., tempą, dinamiką, tembrą ir ritmą. ✓ Susipažįsta su pagrindinėmis muzikos sąvokomis, tokiomis kaip natų trukmės (ketvirtinės, aštuntinės, pusinės natos) ir pauzės.(pvz; piešia natos ir pauzes ant popieriaus lapo arba naudoja muzikos programas, kurios vaizdžiai rodo šiuos muzikos elementus). ✓ Klausosi skirtingų garsų ir stengiasi sukurti garsų grupes pagal panašumus (tūris, aukštis, trukmė, ritmas).

	<p>komponuoja jungdamas kelis muzikos elementus. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba skaitmenine programa.</p> <p>✓ Vartoja dažnai girdimas, jam suprantamas muzikines sąvokas, pagal kriterijus atranda akivaizdžius muzikos kūrinių panašumus ir skirtumus. Pavadina keletą muzikos instrumentų. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius.</p>	<p>✓ Muzikuodamas su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir klausosi, kaip jų indėlis dera su kitais. Dainuoja sudėtingesnio ritmo ir melodijos vienbalses dainas.</p> <p>✓ Tyrinėja įvairius garsus, išgirstus aplinkoje, pasitelkdamas balsą, instrumentus ar kasdienes daiktus (pvz., puodelius, knygas, metalinius indus ir pan.).</p> <p>✓ Klausosi įvairių muzikos kūrinių (pvz., klasikinės muzikos, populiariosios muzikos, etninės muzikos) ir po to aptaria, kas patiko ir kodėl (pvz., melodingumas, ritmas, instrumentai).</p>
ŠOKIS		
	<p>✓ Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas, nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.</p> <p>✓ Šoka sukamuosius ratelius poroje. Šoka sudėtingesnius autorinius, liaudies šokius bei ratelius. Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą, pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas grafiškai fiksuoja savo sukurto šokio eigą.</p> <p>✓ Apibūdina savo atlikto, sukurto, stebėto šokio tempą, nuotaiką, judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko, kuo jie įdomūs.</p>	<p>✓ Pradedama judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą.</p> <p>✓ Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai).</p> <p>✓ Dalyvauja kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose.</p> <p>✓ Grafiškai fiksuoja savo sukurto šokio eigą. Tai gali būti paprastas šokio schemas piešimas, kuriame žymimi šokio žingsniai, judesių sekos, grupės judėjimo kryptys.</p> <p>✓ Perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles, atranda skirtingus šokio mokymosi būdus: šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.</p> <p>✓ Mokydamasis šokių supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę).</p> <p>✓ Dalinasi savo šokio patirtimi su kitais, pavyzdžiui, pristato savo sukurtus šokius ir paaiškinti, kodėl pasirinko tam tikrą tempą, judesius ir nuotaiką.</p>
TEATRAS		
	<p>✓ Tyrinėja pasirinkto personažo savybes, pasiūlo jų raiškos galimybes, tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas, jausmus, juos perteikia</p>	<p>✓ Atlieka simbolinius vaidmenis: naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas.</p> <p>✓ Savo išgyvenimus, kuriamose situacijose kūrybiškai perteikia kitiems. Kuria dialogą tarp veikėjų, pasakoja, ką veikia.</p>

	<p>charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis.</p> <p>✓ Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis.</p> <p>✓ Dalinasi savo teatrine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.</p>	<p>✓ Per improvizacinio pobūdžio vaidybą tyrinėja temas, kylančias iš patirčių, vaizduotės, literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.</p> <p>✓ Savo veikloje naudoja įvairias teatro meno formas.</p> <p>✓ Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: lėlių, šokio, dramos, operos ir kt.</p> <p>✓ Vaidindamas stalo, lėlių teatre vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas.</p> <p>✓ Pagal girdėtas pasakas, matytus filmukus kuria situacijas: improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia emocines būsenas.</p> <p>✓ Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis, kt.).</p>
GEBĖJIMAS ŽAISTI		
<p>Vertybinė nuostata Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminis gebėjimas Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys:</p> <p>✓ gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais;</p> <p>✓ gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą;</p> <p>✓ gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens.</p>	<p>✓ Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. Padedamas laikosi judriųjų, stalo ir kitų žaidimų taisyklių.</p> <p>✓ Paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis.</p> <p>✓ Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse, išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves.</p> <p>✓ Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų, vaizdo žaidimų pagrindu. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia</p>	<p>✓ Žaidžia didesnėse grupelėse, tikslingai kuria žaidimo erdves, konstruoja sudėtingesnius žaidimo siužetus pasitelkdamas vaizduotę ir įtraukdamas fantastinių elementų.</p> <p>✓ Žaisdamas atlieka kitų sakomus nurodymus, komandas.</p> <p>✓ Mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus.</p> <p>✓ Užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti.</p> <p>✓ Žaisdamas, konstruodamas bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir kt.).</p> <p>✓ Prieš žaisdamas aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja siužetą, kontroliuoja veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.</p> <p>✓ Mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti.</p> <p>✓ Paskatintas nesunkiai jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdamas žaidimo pasaulius knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu.</p> <p>✓ Žaisdamas ir eksperimentuodamas vidaus ir lauko aplinkose įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba, piešiniais ar</p>

	kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose	vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties, buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. ✓ Mokosi laikytis žaidimo taisyklių. Patinka pačiam kurti savo žaidimus.
KŪRYBIŠKUMAS		
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p> <p>Pasiekimų srities dėmenys: ✓ kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; ✓ kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas); ✓ savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas.</p>	<p>✓ Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones, kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo, veiklos srityse. Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus.</p> <p>✓ Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina.</p> <p>✓ Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.</p>	<p>✓ Mokosi kūrybiškai mąstyti, išbando naujus būdus išreikšti save, kuria savo taisykles. Klausinėja, aiškindamasis naujus, nežinomus dalykus. Kuria istorijas su žaislais, daiktais, improvizuoja, pasakoja.</p> <p>✓ Atranda ir savitai reaguoja į naujus žaidimus su gamtine medžiaga, antrine žaliava. Gėrisi metų laikų spalvomis, formomis, įvairiais puošybos elementais,</p> <p>✓ Eksperimentuoja su netradicinėmis tapybos priemonėmis, įvairiomis lipdymui tinkamomis medžiagomis savo idėjoms išreikšti.</p> <p>✓ Supranta, domisi ir geba atsakyti į fantastinius, įprastus klausimus, turi netikėtų (nestandartinių) idėjų ir nori naudotis anksčiau išbandyta medžiaga, bet ją perkuria, panaudoja kitaip.</p> <p>✓ Spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, veikdami spontaniškai ar įsitraukdami į organizuotas veiklas.</p> <p>✓ Fantazuoja žaisdamas, atlieka simbolinius veiksmus su žaislais arba jų pakaitalais. Žaisdamas persikūnija į įvairius veikėjus, sugalvoja nebūtų personažų.</p> <p>✓ Nori išmokti dar daugiau, patinka diskutuoti, aptarti kilusias idėjas, temas, užduotis.</p> <p>✓ Kuria naujas taisykles žaidimuose, eksperimentuoja su medžiagomis, naudoja daiktus netikėtais būdais, kuria istorijas, turi daugybę klausimų.</p> <p>✓ Išbando įvairių medžiagų galimybes, atranda dar nepažintus dalykus. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.</p> <p>✓ Žaidžia socialinius – vaidmeninius žaidimus, per juos geriau pažįsta save ir savo galimybes, kitus žmones.</p> <p>✓ Grožisi, reflektuoja savo ir kitų kūrybą.</p>

Vadovaujantis Programa planuojamos konkrečios ugdomosios veiklos aktualiai savaitės temai / idėjai įgyvendinti. Bendruomenės sutarimu ugdomosios veiklos plane mokytojas numato tikslą ir kartu su vaikais, kitais grupės ugdytojais, tėvais (globėjais) planuoja veiklas. Savaitės tema / idėja numatoma atsižvelgiant

į tradicijų puoselėjimo, vaikų sveikatos stiprinimo klausimus, aktuales įvykius, metų laikų kaitą, bendruomenės pasiūlymus, ugdytinių poreikius bei interesus ir panašiai. Planas pildomas, koreguojamas atsižvelgiant į grupės bendruomenės pasiūlymus, ugdytinių poreikius iki bus pasiektas tikslas. Grupės bendruomenė gali tęsti temas / idėjas ugdomasias veiklas neapibrėžiant konkretaus termino arba pereiti prie kitos temos / idėjos ir nusimatyti kitus tikslus iš vaiko perspektyvos.

4.1. Ugdymo(si) priemonės

Ugdymo(si) priemonės yra svarbi ugdymo(si) turinio įgyvendinimo dalis. Jos padeda kurti įtraukią, visiems vaikams prieinamą ir prasmingą ugdymo(si) aplinką, grindžiamą universalus dizaino mokymuisi principais. Lopšelyje-darželyje ugdymo(si) priemonės parenkamos atsižvelgiant į vaikų amžių, raidos ypatumus, poreikius, individualias galias ir ugdymo(si) sritis:

1. **Sensorinės ir emocinės gerovės priemonės** (sensoriniai kilimėliai, kamuoliukai, apdangalai kūnui, šviesos stalas; garsą slopinančios ausinės, nusiramino kampeliai, „Kimochis“ lėlės, emocijų veidukai, streso ir nerimo malšinimo priemonių rinkiniai ir kt.).
2. **Žaidybinės ir patirtinės priemonės** (lavinamieji stalo žaidimai, konstruktoriai (LEGO, magnetiniai, mediniai blokai ir kt.), teminiai žaislai vaidmenų žaidimams („namai“, „parduotuvė“, „ligoninė“ ir kt.), smėlio, vandens žaidimų stotelės, eksperimentų rinkiniai ir kt.).
3. **Meninės ir kūrybinės veiklos priemonės** (dailės medžiagos (dažai, kreidelės, molis, modelinas, gamtinės medžiagos ir kt.), muzikos instrumentai (ritminiai, melodiniai, perkusiniai ir kt.), kostiumai, teatro priemonės, šešėlių teatro įranga).
4. **Kalbinės ir komunikacijos priemonės** (vaikiškos knygos, enciklopedijos paveikslėlių kortelės, sakininės kalbos skatinimo žaidimai, komunikacijos paveikslėliai, simboliai, žodynėliai, pasakų skaitymo, sekimo, garsinių įrašų klausymo priemonės ir kt.).
5. **Fizinio aktyvumo priemonės** (kamuoliai, lankai, kliūčių ruožai, balansavimo įrenginiai, jogos kilimėliai, kvėpavimo kortelės, sportiniai žaidimai, lauko žaidimų priemonės (paspirtukai, dviračiai, riedantys žaislai) ir kt.).
6. **Skaitmeninės ir interaktyvios priemonės** (planšetiniai kompiuteriai su edukacinėmis programėlėmis (pvz. „Eduka“, „Mozaik Education“, „Busy Shapes“), projektorius, interaktyvios grindys ar sienelės ir kt.), edukaciniai vaizdo įrašai, QR kodai edukacinėms veikloms ir kt.).
7. **STEAM priemonės** (mikroskopai, didinamieji stiklai, magnetai, vandens tyrimų rinkiniai, matavimo juostos, liniuotės, svarstyklės, laikmačiai, konstruojamos edukacinės priemonės, eksperimentų laboratorijos, 3D priemonės ir kt.).
8. **Kultūrinio tapatumo ir socialinių įgūdžių ugdymo priemonės** (tautosakos, etninės muzikos, liaudies pasakų knygos, tautinių simbolių ir švenčių atributika ir kt.).
9. **Kitos įvairios priemonės** reikalingos ugdymo(si) procesui, siekiant tikslingo vaikų įtraukimo į ugdymo(si) procesą, nuolatinio tyrinėjimo ir aktyvios patirties kūrimo.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Vaikų pasiekimų stebėseną – ištisinis ir nenutrūkstamas procesas, būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, padedanti geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, teikti savalaikę veiksmingą pagalbą, padedant efektyviai modeliuoti kasdienę ugdymo(si) praktiką.

Lopšelyje-darželyje vyrauja nuostata, kad kiekvienas mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymo(si) pažangai, todėl ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymo(si) pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Vaikų ugdymo(si) pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Lopšelyje-darželyje formuojama vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėsenos sistema naudojant priemonę „Pasiekimų žingsneliai“ (ESF projektas „Ikimokyklinio ugdymo turinio kaita“).

Priemonė „Pasiekimų žingsneliai“ naudojama stebint, dokumentuojant, planuojant ir reflektuojant vaikų grupės arba konkretaus vaiko ugdymąsi. Vaikų mokymosi, pasiekimų ir pažangos stebėjimo, dokumentavimo, ugdymo(si) planavimo, įgyvendinimo ir reflektavimo procesas yra cikliškas. **Stebėjimo etape mokytojai** stebi, dokumentuoja ir atpažįsta vaiko poreikius, interesus, mokymosi būdus ir ypatumus, pasiekimus, daromą pažangą, kylančius sunkumus tam, kad galėtų kryptingai planuoti tolesnį vaiko ugdymąsi ir paramą jo mokymuisi. **Planavimo etape** mokytojai, remdamiesi stebėjimo etapo rezultatais, numato, kaip plėtoti ugdymosi kontekstus ir atliepti vaikų poreikius situacijoje *čia ir dabar*, kokias tikslingas veiklas planuoti auginant vaikų galias. **Igyvendinimo etape** vykdomos suplanuotos veiklos, kurių metu dokumentuojamas vaikų įsitraukimas, pasirinkimai, bendravimas ir bendradarbiavimas, mokymasis, savarankiškumas veikiant ir pasiekimų raiškos požymiai. **Reflektavimo etape** mokytojai apmąsto, ar jų sukurta aplinka, taikomi ugdymo(si) būdai, pastoliavimas paremia vaikų mokymąsi ir pasiekimų plėtotę, ar plėtojamos kiekvieno vaiko visos galios, ar kiekvienas vaikas daro pažangą, kaip vaikai reaguoja ir reflektuoja savo veiklos procesus.

„Pasiekimų žingsnelių“ lapas naudojamas vaikų ugdymo(si) proceso metu: stebint vaikų veiklą ir fiksuojant pastebėtą vaiko augimą grupėje ir kitose aplinkose, kuriose vyksta ugdymas. „Pasiekimų žingsnelių“ lapas yra orientyras, padedantis mokytojams ir visiems, kurie dalyvauja vykdam Programą, periodiškai reflektuoti sukauptus vaiko pasiekimų įrodymus, apmąstant, kokias galias ir kaip sėkmingai ugdomi vaikas, kokie įgyti pasiekimai tai rodo. Pastebėjus vaiko mokymosi ypatumą arba pasiekimo požymį, jis glaustai apibūdinamas ant lapelio, nurodant vaiko vardą ir pasižymint datą. Lapelis lipinamas prie atitinkamo pasiekimo „Pasiekimų žingsnelių“ lape. Užrašai apie vaiko ugdymosi pasiekimus gali būti kaupiami ir kitokiais būdais (pavyzdžiui, nuspalvinant pasiekimą; pažymint, užrašant pasiekimo įrodymą; pridedant nuotrauką, mokytojo komentarą ar kt.); taip pat renkami ir kiti įrodymai: nuotraukos, vaikų kalbos įrašai, užrašai, vaikų darbai ir kt. Pasiekimus dokumentuojantys lapeliai ir kitaip fiksuota informacija kaupiama, vėliau grupės mokytojų analizuojama, reflektuojama, apibendrinama. Sukaupta informacija naudojama planuojant kontekstus ir veiklas, ją reflektavus, išskirstoma į vaikų aplankus (popierinius segtuvus ir / ar elektroniniame dienyne) kaip vaiko interesus, pasiekimų augimą rodantys ir sėkmingo mokymosi būdus atskleidžiantys įrodymai, taip pat kaip informacija, leidžianti išvelgti vaiko ugdymosi barjerus, rodanti vaiko pažangos stoką ar kt. Iškilus poreikiui vaikų pasiekimų įrodymai aptariami su švietimo pagalbos specialistais ir kitais ugdytojais, vykdančiais Programą. Vaiko „Pasiekimų žingsnelių“ lapas su pasiekimų įrodymais naudojamas aptariant jo pasiekimus su tėvais

(globėjais). Vaikų pasiekimų stebėsenos duomenys aptariami mokytojų tarybos posėdyje. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimų stebėseną vykdo ir vertina grupės mokytojai kartu su logopedu. Duomenys aptariami Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

Taip pat vaikų ugdymo(si) pažangai labai svarbus ir pačių vaikų įsivertinimas. Lopšelyje-darželyje kuriama vaikų įsivertinimo kultūra. Taip vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis, reflektuoti veiklos rezultatus.

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina lopšelio-darželio Programos ir Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymo(si) perspektyvos. Išskirtinis dėmesys skiriamas žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas (žr. schemą).

